

Türkiye tarihinde yıldızın parladığı anlar

Gezi direnişinin bu topraklarda yaşamış bütün insanların tarihi içindeki en parlak anlardan biri olduğunu söylesem, fazlasıyla abarttığımı düşünmem...

Akin Atauz

04/05/2024

aatauz@yahoo.com

Öncelikle başlığın, eğer bir tarihçi tarafından söylenmemişse, çok iddialı ve sanki gerçek dışıymış gibi durduğunu biliyorum. Üstelik tarihi niteleyen parçası bana ait değil. Sanırım ilkokulu bitirdiğim yıllarda parlak kapaklı olduğu için seçtiğim ve okuduğum bir kitaptı **“İnsanlığın Yıldızının Parladığı Anlar”** kitabı. Zaten **Stefan Zweig**’den daha önce hiçbir şey okumuş da değildim. Kitap beni çok etkiledi mi bilmiyorum; ama büyük **Fransız Devrimi**’nden hemen sonraki yıllarda, **Avusturya**’ya karşı savaşa gitmek için **Paris**’e gelmekte olan **Marsilyalı** gönüllülerin kente girerken söylediği marşın nasıl yazıldığını ve bestelendiğini anlatan bölüm çok parlak bir biçimde belleğimde hala duruyor. Bir gece önce, sabaha kadar uğraşarak yazdığı olağanüstü etkileyici marşın hem söz yazarı hem de bestecisi olan **Lisle**’nin o gece dehasının nasıl parladığını ve bir daha hiçbir zaman böyle bir başarı gösterememiş olsa da Fransız ulusal marşı olan **La Marseillaise**’in bugün hala nasıl çok sevildiğini anlatan epizot beni çok etkilemiş olmalı. Ama ben, Türkiye’de/ bu ülkede yaşayan bütün insanların tarihinde yıldızının parladığı en önemli anlardan birine, belki de birincisine değinmek istiyorum. Geçen hafta, Türklerin bütün tarihleri içindeki en kara lekeyi/ en korkunç olayı, **Ermeni Soykırımını** [yazmıştım](#). Bu hafta da en parlak olayı, bu ülkede yaşayan herkesin dünyaya

karşı başını dik tutarak bakabilmesini sağlayan en “yüz akı” devinimi, hepimizi özgürleştiren ve daha da özgür olabilmek için ne denli uğraşmamız gerektiğini anlatan o mucize yaratıcılığını anlatmak istiyorum.

Bu mucize, elbette **Gezi** mucizesi...

Kendiliğinden ortaya çıkan ‘düş ülkesi modeli: Gezi

Bu defa belki el yükseltip bu topraklarda yaşamış bütün insanların tarihi içindeki en parlak anlardan biri olduğunu söylesem bile fazlasıyla abarttığımı düşünmem... Gezi’ye bir defa daha bakalım: Neden bu kadar görkemli ve tarih yapıcı? Neden Türkiye’deki yaşayan insanların dünya insanlık tarihi içinde kendisine saygıdeğer bir yer bulacak kadar yücelmesine neden oluyor? Kamusal yarar için, on binlerce-belki milyonlarca bireysel olgunluğun böylesine bir özveriyle kaynaşarak hızla eylemli hale gelmesi toplumsal tarihlerde kolay rastlanan bir durum mu?

Öncelikle Gezi, herkesin zihnindeki “iyiyi” ya da “düş ülkesi modelini” birbirinden tamamen habersiz insanları bir araya getirerek, kendiliğinden, önceden tasarlamadan ve sonrası için de bir plan inşa etmeksizin, mükemmel bir bütünlük/ anlam ve harmoni içinde bir çırpıda ve kalıcı bir biçimde inşa çabasıydı.

Bu tür büyük toplumsal mucizeler dünya tarihinde ilk defa yaratılmıyor belki, hatta Türkiye tarihinde de benzer ön olaylar/ benzeri sayılabilecek daha küçük çaplı denemeler olduğu halde Gezi, bu ülkenin insanlarının yarattığı en görkemli ve yenilikçi, en parlak ve geliştirici/ gelişkin anlamları, olağanüstü bir harmanlama ile çoğaltan ve zenginleştiren bir perspektif kurdu. Bu ülkede yaşayan insanların tarihinde daha önce hiçbir zaman bu kadar çok insanın ansızın ve kendiliğinden bir araya gelerek böylesine bir mucizeyi evrensel standartlarda kurduğunu ve yaşattığını görmemiştik. Bunu, resmi olan her şeye karşı, gölgesiz bir özgürlük ve cesaretle ve kaygısızca yaptı; yapılabileceğini gösterdi.

Gezi'deki özgürlük ruhu; ayrımcılıksız olma, eşitlikçi olma, kardeş olma ve hiçbir hiyerarşi veya kademelenme hatta iş bölümü olmaksızın, gereken bütün dayanışmaları var edebilmek için çözümleri kendiliğinden ve eylemli olarak yaratabildi. Evet, mutfak gibi, sağlık gibi, hayvanlar için gösterilmesi gereken itina gibi daha özel somut durumlarla ilgilenen daha deneyimli kişiler/ gruplar oldu ama bu ne bir büyük planın parçasıydı ne de bu "uzmanların" başka bir anda başka bir işi yapıyor olduğunu görmeyeceğimiz anlamına geliyordu. Hem tam bir kaos hem de tam bir özgürlükler içinde uyumlu ve barışçıl gürbüzleşme ve anlık örgütleşme durumuydu. Zor ve çulsuz, kolay ve görkemli olma hallerinin ve anlamlarının aynı anda aynı kişiler üzerinde birlikte bulunmasına olanak sağlayan bir atmosferin olağan ürünleriydi bu anlar...

Öfke ve nefrete karşı kırılğan meydan okuma

Gezi'nin öznesini yaratanlar, bu oluşumu kendiliklerinden var ederken herkesin tasarımı tam birbirinin üzerine oturmadan ve tam olarak iç-içe geçmeden uyumlu bir bütün oluşturabiliyordu. Bu "imkansız" yaratımı var eden aslında herkesin zihninde hem birbirine çok benzer hem de özgün ve bireysel ütopyaların hızlı karşılaşması, çok

hararetli bir ortamda ergiyerek bütünleşmeleri ve birbirinden öğrenmeleri kaynaştırarak bir üst havsalada ve düzeyde buluşabilme mucizesiydi.

Bu durumda kimsenin birbirine bir şeyi “yap” ya da “yapma” demesine gerek kalmadan yapılması gerekenler yapabilecek özneler tarafından yapılmış oluyordu. Kapitalizmin “örgüt” kuramlarının da “bürokrasi” kuramının da “üretim” kuramlarının da “verimli işletmecilik” kuramının da tam tersi olan, ama onlardan çok daha mükemmel işleyen bir beraberlik durumunu yaratabiliyordu Gezi.

Bu tür özellikleri var edebildiği için de dünyanın bütün devlet türlerinin bütün aygıtlarının ve organlarının, bütün zorbalık güçlerinin ve silahlanmış milislerinin, despotların ve ağaca da insana da kuşa ve havaya da değer vermeyen/ bu tür öğelerle sadece satmak üzere ilgilenenlerin, korkunç ve şiddetli öfkesiyle karşılaşılıyor, onların silahlı ve zehirli nefretine karşı bu kadar korumasız ve masum, bu kadar kırılgan olduğu halde saçı ve eteği uçarak gazlı saldırı karşısındaki dik ve dirençli durarak, dünyanın bütün baskı araçlarına ve zulme açıkça meydan okuyabiliyordu.

Sınıfı da ayrımcılık nedeni olabilecek bütün farklılıkları da toplumsal cinsiyet kuramını da yabancılaşmaların bütün türlerini de kalıpcı ve yasaklayıcı bütün etikleri de çapraz kestiği halde, saygılı ve hem kendi iç dünyalarına hem de dış dünyaya karşı nazik ve incelikli bir genel durum yaratabilmiş olduğunu açıkça gösteriyordu. Bütün bu alışılmadıklığına, yenilikçiliğine ve isyancı inkarlarına rağmen toplumun, yani hem en yakın çevresindeki diğer insanların, bütün kentin, hatta bütün kentlerin ve ülkenin dahası bütün dünyanın beğenisini ve onayını alabiliyor, yaptığı işin mucizevi bulaşıcılığı sürekli doğurgan olabiliyordu...

Böyle bir duruma “yıldızın parladığı an” nitelemesinden başka nasıl bir ad yakıştırabiliriz?

Zweig yaşasaydı...

Gezinin olağanüstülüğünün diyelim ki “**İstanbul’un fethinden**”, diyelim ki “**Çaldıran savaşı**ndan ve zaferinden”, diyelim ki **Birinci Dünya Savaşı**’ndan ve dünyanın bütün savaşlarından çok daha üstün, eşsiz ve biricik bir değeri yok mu? Daha doğrusu bu kolektif direnişin insanlık değerleri/ ekolojik değerler savunusunun dünyanın bütün

zamanlarındaki bütün savaşlardan daha evrensel ve kalıcı bir değeri ve anlamı yok mu? İnsanlığın/ doğanın karşısında olan bütün savaşların ve politikaların, yönetimin ve kurumsallaşmanın taşlaşmış ve zalim öğretilerinden çok daha öğretici ve gelecek kurucu değil mi?

Gezi'nin gerçekten bu ülkeden bütün zamanlarda, bu ülkede yaşamış olan insanların ve Türklerin tarihinde bir yüz akı "yıldızın en çok parladığı" anlardan biri olduğu, insanlık adına kıvanç verici bir kazanım olduğunu söylemek yine de çok abartılı bir sav gibi görünebilir. Biliyorum. Olsun.

Ama gerçekten Gezi'nin görkemi gözlerimi kamaştırıyor.

Can Atalay, Tayfun Kahraman, Osman Kavala, Çiğdem Mater, Mine

Özerden ve Mücella Yapıcı'ya, ama geziye katılan herkese, hatta düşüncesinde Gezi'yi onaylayan ve olumlayan herkese bu ülke tarihi ve dünya tarihi için, böylesine parlak bir anın yaratılmasına katkıda bulunmalarından ötürü onlarla övündüğümüzü ne kadar söylesek yeterli olmayacak.

Stefan Zweig, eğer yaşıyor olsaydı Gezi'yi bu parlak anlardan biri olarak anlatırdı, gözlerim kapalı biliyorum.

Akın Ataüz